

Castell de Torroella

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector oest del terme municipal. Antic terme del castell de Torroella, parròquia de Sant Salvador de Torroella.
Emplaçament	Pel camí que passa per les ruïnes de cal Garrifes en direcció a can Conill, uns 150 m a l'est de cal Garrifes trencall a la dreta i continuar uns 900 m fins al peu del turó. Continuar per corriol fins al cim
Alçada:	520
Coordenades:	
Latitud:	41.87968
Longitud:	1.70151
UTM Est (X):	392259
UTM Nord (Y):	4637232

Classificació

Número de fitxa	08141 - 221
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval
Segle	X-XIV
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Torre parcialment derruïda. Muralla i altres possibles restes força arrasades
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Defensa
Observacions protecció:	BCIN. Núm. registre 1418-MH. Decret castells i fortaleses 22/04/1949 (BOE 5-5-1949) Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 30.EA i 41.BARP. Nivell 1. Integral. Nivell 6. AEA. Nivell 4. Ambiental.

Data aprovació:	dl., 22/04/1940 - 12:00
Número inventari	IPA 42920; CCAA 19215
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08140A016000090000IM

Fitxes associades:

[Església de Torroella Vell](#)

[Castell de Gaià](#)

[Camí i muralles ciclòpies del castell de Gaià](#)

[Camí ciclopi del castell de Torroella](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dl., 12/04/2021 - 09:43

Descripció

Restes de l'antic castell de Torroella, emplaçades al cim d'un turó d'alçada considerable des del qual s'albira perfectament el castell de Cardona i es controla el pas de l'antic camí ral de Cardona a Manresa. Ocupa la part més alta de la franja allargassada que es troba al cim del turó, concretament a l'extrem nord-oest, mentre que al sud-est, i separat uns 140 metres, trobem les restes de l'església de Torroella Vell. Del castell pràcticament només n'ha quedat part d'una torre circular que, per la part oest, s'assenta directament sobre la roca en una petita cinglera que conforma una defensa natural.

La torre, que mesura 6,80 m de diàmetre, està conformada per un mur de gruix molt considerable, de 1,90 m. L'alçària màxima conservada és d'uns 3 m. La paret és construïda en filades de carreus molt irregulars, mal escairats i units amb morter de calç, més o menys disposats en filades. A la base té una banquetta que sobresurt lleugerament més ampla. Probablement aquestes restes corresponen al segle X. Uns metres al sud de la torre hi ha dos blocs de pedra amb retalls en forma de piques i algun rec. En desconeixem la funció.

El recinte superior d'aquest cim allargassat està encerclat per restes d'una muralla d'aparell irregular feta amb blocs de grans dimensions disposats horitzontalment. D'altra banda, als peus del turó pel flanc sud-est es conserva un estructura defensiva de característiques ciclòpies que protegia l'accés al castell per aquesta banda, d'on venia un camí que procedia de l'indret on ara hi ha l'actual parròquia. Trobem unes estructures defensives similars, per exemple, al camí d'accés al castell de Gaià.

Observacions:

Informació facilitada per Ester Llobet

Història

El castell de Torroella era un dels castells termenats que hi havia a l'actual terme de Navàs, i ocupava el sector més occidental. El seu terme comprenia un territori que anava del marge dret del riu Cardener a les terres més properes al marge esquerre, a més de l'enclavament de Malagarriga (al municipi de Pinós). Es

trobava dins el comtat de Berga.

El castell està documentat des de l'any 966 en un pergamí del monestir de Santa Maria de Serrateix, conservat a l'Arxiu Diocesà de Solsona. Fa referència a una donació de terres al comtat de Berga, dins el terme de Torrecella (Torroella), al lloc anomenat Palaco (Palà). En els inicis havia format part, junt amb el castell de Coaner, de l'estreta faixa de terreny que fou la marca del comtat de Berga, que anava de Castelladral fins a prop de Tàrraga i que s'interposava entre el vescomtat de Cardona i el comtat d'Urgell (al nord) i els comtats de Manresa i Barcelona (al sud).

El domini eminent pertanyia als comtes de Cerdanya com a titulars del comtat de Berga i, més endavant, en estroncar-se la dinastia, correspongué als comtes de Barcelona. Als segles XI i XII eren feudataris d'aquest castell la família Berga. Sabem que Ecard de Berga jurà fidelitat al comte Guillem Ramon de Cerdanya per aquest castell i pel de Valmanya, entre 1068 i 1095. Al 1135 ho féu Guillem Ramon de Berga al comte Ramon Berenguer IV. Després d'aquest acte se'n desconeixen els feudataris comtals. En relació als castllans d'aquest castell, es té notícia entre 1109 i 1117 d'un personatge anomenat Artal, que jurà fidelitat al comte Bernat Guillem de Cerdanya per l'enclavament de Torroella. No en coneixem més notícies fins al segle XIV, quan el castell va passar a formar part de la vegueria de Manresa i Bages. Consta que l'any 1343 el seu senyor, Berenguer de Jorba, el vengué al jurista manresà i conseller del rei Pere III Jaume Desfar. El 1381 el rei Pere III va vendre la jurisdicció del castell de Torroella al noble Francesc de Perellós, juntament amb Santpedor. Els santpedorencs, però, no acceptaren la submissió i van comprar les jurisdiccions venudes pel rei, entre elles Coaner i Torroella, per revendre-les més tard, l'any 1423, al comte de Cardona. El rei Alfons IV autoritzà als santpedorencs la venda per 3.000 florins d'or. D'aquesta manera, des de principis del segle XV fins a l'extinció de les senyories jurisdiccionals al segle XIX, foren els comtes de Cardona (posteriorment ducs) els que van ostentar el domini del castell de Torroella. El terme de Torroella, doncs, va formar part durant molts anys del gran i poderós comtat de Cardona.

De l'antiga església romànica, situada prop del castell, només se'n coneixen algunes referències tardanes que evidencien que a Torroella seguí havent-hi culte i una certa autoritat en mans del capellà. Torroella Vell és el nom que els parroquians donen a l'indret on s'erigí la primitiva església romànica de Torroella. Al segle XVII es construí una església nova, l'actual, que va adoptar l'advocació de Sant Salvador. El motiu és que l'antiga havia quedat en desús perquè es trobava en un emplaçament molt desavinent, a dalt del turó, mentre que la nova era més accessible per als habitants de les masies.

La ubicació del castell de Torroella era coneguda pels habitants de la zona però, fins fa poc, no apareixia en la bibliografia històrica i arqueològica. En la Catalunya Romànica Francesc Junyent i Alex Mazcuñán (1984) pensaven, erròniament, que es trobava en un turó que hi ha 200 m al nord de l'església actual. En realitat en aquest lloc hi ha el jaciment conegut com a Camps del Seuvena, també d'època alt-medieval i sense estructures conservades. El castell té un emplaçament més allunyat, en un turó més alt situat al nord de la masia de l'Alzina, tal com va donar a conèixer Ester Llobet en un article l'any 2003.

Bibliografia

CAPSADA, J.; DUARRI, C.; LLOBET, E. (2010). *La Grandària del Món. Entorn, història i imaginari de Palà de Torroella*, Edicions de l'Albí. Berga, P. 88-91.

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxes 30.EA i 41.BARP

LLOBET, ESTER (2003). "Torroella Vell". *Dovella*, núm. 80-81. Manresa, p. 50-51.

BENET, A; JUNYENT, F.; MAZCUÑAN, A. (1984). "Castell de Torroella". *Catalunya Romànica*, vol. XI. Barcelona, P. 352.

